

15.09.2009

ETENE:n kansainvälinen yhteistyö

Jotta ETENE pystyy seuraamaan toimialueensa kansainvälistä kehitystä, osallistuminen kansainvälisiin kokouksiin ja yhteistyöhön on tärkeää, ellei välttämätöntä. Listaan tähän mielestäni tärkeimmät foorumit, jossa ETENE:n osallistuminen on sekä sen oman toiminnan kannalta tärkeää mutta myös siksi, että niissä ETENE voi tiedottaa omasta toiminnastaan.

Kansainväliset kokoukset ja organisaatiot

WHO: Global Forum of National Ethics committees

WHO on järjestänyt kahden vuoden välein yleensä bioetiikan maailmankokouksen (IAB) yhteydessä kansainvälisen kansallisten eettisten toimikuntien kokouksen. V. 2008 ko. kokous järjestettiin kuitenkin Pariisissa juuri ennen IAB:n kokousta Kroatiaassa. Lontoossa, Brasiliassa, Canberrassa Australiassa ja Pekingissä kokoukset on järjestetty liittyen IAB:n konferenssiin. Kokouksiin on osallistunut edustajia kaikilta mantereilta, tosin kehitysmaiden edustus kokouksiin on ollut aina melko niukka. Näissä kokouksissa on tutustunut mm. Australian, Yhdysvaltain, Kanadan, ja Meksikon, Intian ja Pakistanin kansallisten eettisten komiteoiden toimintaan. Vaikka tietoa saa netistä ja kirjoista, henkilökohtainen kontakti ja viesti siitä, miten asioista keskustellaan ja niitä edistetään, ja millaisia hankaluuksia ei puolilla ihmiset kohtaavat, tulee toisten kokemuksesta parhaiten henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa ymmärretyksi. Kokouksien ohjelmallinen anti on lähinnä raportointia siitä, mitä eri puolilla maailmaa tapahtuu. Tärkeintä on kuitenkin erilaisten ihmisten, ajatusten, kulttuurien ja näkökulmien kohtaaminen. Esimerkiksi idän ja lännen ajatusmallin erot, ja alkuperäiskansojen asema nousevat näissä kokouksissa voimakkaasti yhteiseen keskusteluun.

Euroopan komissio:

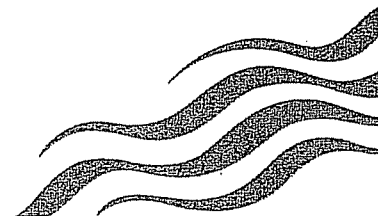
NEC-foorumi (Forum of National Ethics Commissions): EU-puheenjohtajamaan järjestämä kokous EU:n jäsenmaiden kansallisille eettisille komiteoille. Kokousta tukee komissio siten, että se maksaa joka jäsenmaasta yhden osallistujan osallistumisen, matkan ja päivärahat EU:n periaatteiden mukaisesti. Kokouksen ohjelman suunnittelevat järjestäjämään kansallinen komitea yhdessä komission ”Tiede ja yhteiskunta” – osaston kanssa. Suomi järjesti kokouksen syyskuussa 2006. Kokouksen järjestelyissä olivat mukana ETE-NE:n lisäksi TUKIJA, Biotekniikan neuvottelukunta (BTNK), geenitekniikan lautakunta (GTLK), Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) sekä koe-eläintutkimuksen yhteistyöryhmä (KYTÖ). Nämä sopivat myös keskenään NEC-foorumin ohjelman mukaan, kuka milloinkin osallistuu kokoukseen. NEC-foorumin kokouksiin osallistuu usein myös EGE, European Group of Ethics on Science and Technology, joka on EU-komission puheenjohtajan alainen etiikan asiantuntijaelin, joka komission puheenjohtajan pyynnöstä käsittelee erilaisia asiakokonaisuuksia liittyen tieteeseen ja teknologiaan. EGE järjestää osallistuessaan kokouksen yhteyteen symposiumin aiheesta, joka on niiden intresseissä (Suomessa nanoteknologiasta, josta oli valmistumassa EGE:n raportti. NEC:issä on ollut aiheita tieteestä ja yhteiskunnasta (etiikan opetus, tiedotus), geeni-teknologiasta ja muista uusista teknologioista, tutkimuksesta, eläinkokeista, mutta myös terveydenhuollon priorisoinnista ja muista terveydenhuollon etiikkaan liittyvistä kysymyksistä.

Aluksi NEC-kokoukset olivat yhden päivän pituisia, mutta nykyisin ne ovat usein kestäneet 1,5-2 päivää.

Enemmän tietoa NEC-forumista löytyy Euroopan komission Tiede ja yhteiskunta –sivuilta osoitteesta <http://ec.europa.eu/research/science-society/index.cfm?fuseaction=public.topic&id=75>

Euroopan Neuvosto:

COMETH: Euroopan neuvoston kansallisten eettisten neuvottelukuntien kokous (http://www.coe.int/t/dg3/healthbioethic/cometh/default_en.asp). COMETH:in kokouksia järjestetään muutaman vuoden välein epäsäännöllisemmin, mutta COMETH:in kokouksiin osallistuvat myös ne Euroopan neuvoston jäsenmaat, jotka eivät ole EU:n jäseniä. COMETH:in kokouksessa on usein terveydenhuoltoon ja lääketieteen tutkimukseen liittyviä aiheita. Kokoukset ovat yhden tai kahden päivän pituisia. Kokoukset on usein järjestetty CDBI:n kokouksen yhteydessä, ja kokouksiin ovat osallistuneet usein myös CDBI:n jäsenet.

CDBI: (Euroopan Neuvoston Bioetiikan johtokomitea, Steering Committee on Bioethics, http://www.coe.int/t/dg3/healthbioethic/cdbi/default_en.asp) on 1990-luvun alussa perustettu Euroopan neuvoston toimielin, jonka tehtävänä on valmistella jäsenmaita sitovia kansainvälisiä sopimuksia Euroopan Neuvoston ihmisoikeussopimuksen pohjalta. CDBI:n työn pohjalta valmistui Euroopan Neuvoston Biolääketiedesopimus (CETS 164, ns. Oviedon sopimus) v. 1997. Tämän jälkeen ja biolääketiedesopimuksen pohjalta CDBI on valmistellut biolääketiedesopimuksen pohjalta kloonauksen kieltävän lisäpöytäkirjan, elinsiirtoja koskevan lisäpöytäkirjan, lääketieteellistä tutkimusta koskevan lisäpöytäkirjan ja viimeksi biologisia näytteitä koskevan suosituksen. Tämän lisäksi komitea on käsitellyt alkion ja sikiön oikeuksia koskevaa raporttia, sekä mm. tahdosta riippumatonta hoitoa koskevan suosituksen (Council of Ministers Recommendation Rec(2004)10).

Pohjoismainen yhteistyö:

Nordic Committee on Bioethics on Pohjoismaiden ministerineuvoston bioetiikkakomitea. Siinä on kaksi jäsentä jokaisesta pohjoismaista. ETENE:n puheenjohtaja Martti Lindqvist oli komitean jäsen ja puheenjohtaja. Komitea järjestää yhteispohjoismaisia kokouksia ja seminaareja jonkin etiikan teeman ympärille. Tällaisia on ollut mm. liittyen vammaisten oikeuksiin, hedelmöitshoitojen lainsäädäntöön, etiikan opetukseen jne. Näistä seminaareista ja niiden teemoista komitea on koonnut usein myös kirjan. Nykyisin komitean suomalaisia jäseniä ovat Aaro Tupasela Helsingin yliopistosta sekä Sirpa Soini THL:stä. Enemmän tietoa komiteasta löytyy osoitteesta www.ncbio.org

Pohjoismaiden kansalliset eettiset toimikunnat:

Statens Medicinsk-Etiska Råd (SMER): Ruotsin kansallinen ETENE:ä vastaava elin vastaa kokoonpanoltaan paljon Suomen ETENE:ä. Tietoa SMER:istä ja sen toiminnasta löytyy osoitteesta www.smer.se. Tutkimusten eettisen arvioinnin valtakunnallinen elin on Tiedeneuvoston alainen (Vetenskapsrådet, www.vr.se) alainen Centrala Etikprövningsnämnden www.epn.se).

Norjassa ei ole ETENE:ä vastaavaa terveydenhuollon kansallista neuvottelukuntaa. Sen sijaan siellä on tutkimusetiikan valtakunnallinen neuvosto (www.etikkom.no), jossa yksi kolmesta komiteasta käsittelee tutkimusetiikan kysymyksiä lääketieteen ja terveyden alalla. Norjassa on myös bioteknologiainneuvosto (Bioteknologinämnda, www.bion.no) sekä valtion tutkimusneuvosto (Norges statliga forskningsråd, www.forskningsradet.no), joka antaa neuvoja tutkimuspoliittisissa kysymyksissä.

Tanskan etiikkaneuvosto, Det Etiska Råd, on myös ETENE:ä vastaava kansallinen komitea. Sen toiminta-alueeseen kuuluvat paitsi terveydenhuoltoon liittyvät eettiset kysymykset myös mm. maatalouteen (sen bioteknologiaan) liittyvät eettiset kysymykset. Tanskassa on myös tutkimuseettinen komitea (Det Centrale Videnskabetiske komité, <http://www.cvk.sum.dk/>), jonka tehtävä on tutkimussuunnitelmien arviointi yhdessä alueellisten eettisten toimikuntien kanssa.

Muut:

Monissa muissa Euroopan maissa on myös kansallisia eettisiä toimikuntia. Osa näistä käsittelee ainoastaan lääketieteelliseen tutkimukseen liittyviä kysymyksiä, osa terveydenhuollon etiikkaan, ja myös monenlaisia kombinaatioita on olemassa. Käytännössä kaikilla on Internet-sivusto, joista löytyvät komiteoiden yhteystiedot. Eri maissa eettisen keskustelun teemoina ovat samat aiheet, joten yhteyksistä vastaavaan kansalliseen elimeen voi olla myös ETENE:lle hyötyä, ja päinvastoin informaation jakaminen toisille meidän aktiivisuudesta ja esim. lausunnoista, raporteista ja säännöksistä, on ollut myös ulkomaisille kollegoille hyödyllistä. Olemme saaneet siitä heiltä kiitosta.

Ylilääkäri

Ritva Halila

JAKELU

ETENE

